

ТДУ 338.431(575.34)

ДАСТГИРИИ ДАВЛАТИИ РУШДИ КАС ДАР ЧУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Сагторов Ё.А., ассистент, Акрамов Ш., н.и.и., дотсент,

ДАТ ба номи Ш. Шохтемур

Калидҳои калидӣ: дастгирии давлатӣ, КАС, кишоварзӣ, фаъолияти соҳибкорӣ, сармоягузорӣ, самаранокӣ.

Дар шароити муосир давлат дар самти ҳалли муаммоҳо ва рушди соҳаҳои иқтисодӣ нақши калидиро иҷро мекунад. Яъне бо истифодаи фишангҳои идоракунии (кодексҳо, қонунҳо, стратегия, барномаҳо ва ғ.) ва чорабиниҳои дастгирии самаранок равандҳои муносибатҳои муҳими иқтисодиро танзим менамояд. То ин вақт оид ба самаранокӣ аҳамияти идоракунии давлатии соҳаҳои мубрами иқтисодӣ ва равандҳои муҳими дастгирии давлатии бахшҳои алоҳидаи онҳо, аз ҷумла соҳаи агросаноатӣ муҳаққиқони хориҷию ватанӣ далелҳои зиёд ва мушаххас пешниҳодҳо намудаанд.

Дар назария ва амалия оид ба даҳолати давлат ба бахши агросаноатӣ ақидаҳои мухталиф вучуд доранд. Гурӯҳе аз иқтисодчиён дар самти даҳолат ва назорати давлатӣ дар бахши агросаноатӣ муҳолиф буданд. Гурӯҳи дигар дар асоси омӯзиши қонуниятҳои муҳими иқтисодӣ дар бахши истеҳсолоти агросаноатӣ, баръакс таъкид менамоянд, ки бояд на танҳо фаъолияти бахши агросаноатӣ, балки тамоми соҳаҳои иқтисодӣ аз ҷониби давлат ба танзим дароварда шаванд. Масалан, дар таҳқиқоти худ иқтисодчии рус Баутин В. самтҳои асосии самаранокӣ дастгирӣ ва идоракунии давлатии бахши агросаноатиро муайян намуда, таъкид мекунад, ки «...истеҳсолоти агросаноатӣ бояд доимо мавриди дастгирӣ ва идоракунии давлат қарор гирад [2, с. 25]». Нақши асосии дастгирии давлатии истеҳсолоти агросаноатӣ дар бунёди шароити рушди инноватсионӣ ва илмӣ-техникии зерсоҳаҳои бахши агросаноатӣ (корхонаҳои коркард, кишоварзӣ, таъминкунандагон ва ғ.), инчунин таъмини дараҷаи рақобатпазирӣ ва сифатнокии маҳсулоти озуқаворӣ инъикос меёбад.

Дастгирии давлатии бахши агросаноатии иқтисодиёт қисми таркибии идоракунии давлатӣ мебошад, ки метавонад тавассути маҷмӯи фишангҳо ва воситаҳои гуногун амалӣ гардонидани шавад. Дастгирии давлатӣ дар бахши агросаноатӣ - ин механизми ташкили сиёсати устувори иқтисодӣ аз ҳисоби низоми механизми иқтисодӣ бо мақсади нигоҳдории нархҳо (маҷмӯи механизмҳо барои баландбардории дараҷаи даромаднокии истеҳсолкунандагони маҳсулоти агросаноатӣ дар намуди қабули барномаҳои мушаххас ва субсидиякунонӣ) мебошад.

Зарурати дастгирии давлатии бахши агросаноатиро метавон чунин тавсиф намуд:

Якум. Таҷрибаи давлатҳои хориҷӣ ва таҳқиқотҳои муосир исбот менамояд, ки рушди бахши агросаноатӣ бе дастгирии давлатӣ дар шароити рақобати шадиди иқтисодӣ ғайриимкон аст.

Дуюм. Давлат бояд дар самти бақайдгирии ҳуқуқи моликияти истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ ва заминҳои таъиноти кишоварзӣ дошта кӯмак расонад. Инчунин барои беҳтар кардани ҳосилнокии хок лоиҳаҳои илмӣ-инноватсиониро татбиқ ва сармоягузорӣ намояд.

Сеюм. Давлат бояд низоми мониторинг, назорат, идоракунии давлатии таъминоти бехатарии озуқавориро дуруст ба роҳ монад. Инчунин, фаъолияти бозоршиносиро (маркетингӣ) дар бозорҳои маҳсулоти агросаноатӣ бо мақсади омӯзиши вазъи бозори молҳои ватанӣ ва қабули стратегияҳои самаранокро ба роҳ монад.

Чаҳорум. Ташаккули системаҳои инфрасохтор ва бунёди шаклҳои нави ташкилӣ - истеҳсолӣ дар бахши агросаноатӣ бе иштироки давлат ғайриимкон аст.

Ба ақидаи мо мақсадҳои дастгирии давлатии бахши агросаноатӣ инҳоянд:

- рушди мутаносиб ва баробарии шаҳр ва деҳот, ноил шудан ба муносибатҳои муносиби иқтисодӣ байни соҳаҳои муҳимтарини хоҷагии халқ;
- таъмини амнияти озуқавории минтақаҳо;
- устуворкунии бозори озуқаворӣ дар минтақа;
- рушди устувори истеҳсолоти кишоварзӣ, инчунин дар баробари ин таъмини мувозинат ва самаранокӣ рушди истеҳсолот дар бахши агросаноатӣ дар минтақа;
- таъминоти талаботи ҳадди аксари мардум бо маҳсулоти ватанӣ.

Аслан нақши асосии давлат барои ташаккул ва рушди соҳаҳои иқтисодии миллии ва бахшҳои алоҳидаи он дар қабули санадҳои меъёри-ҳуқуқӣ ва татбиқи барномаҳои стратегияи натиҷабархоз зоҳир меёбад.

Бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 02.12.2006, №516 “Барномаи рушди соҳаи коркарди маҳсулоти кишоварзӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2007-2015” таҳия ва қабул гардид. Ҳадафҳои асосии барномаи мазкурро пурра қонеъ гардонидани талаботи аҳолии бо маҳсулоти хӯрокворӣ; таъмини кафолатноки бехатарии озуқаворию зиёд намудани ҳаҷми содироти маҳсулоти истеҳсоли ватанӣ, тақмили санадҳои қонунгузорӣ, ҷиҳозонидани ташкилотҳои амалкунанда бо таҷҳизоти технологияи муосир, тавлиди навҳои нави маҳсулоти озуқаворӣ ва ҳавасмандкунӣ дар рушди саноати коркард ташкил меоданд.

Бо мақсади рушди зерсохторҳои бахши агросаноатӣ, таъмини бозори дохилӣ бо маводи озуқаворӣ, таъмини саноати коркард бо ашёи хом, инчунин баланд бардоштани иқтидори содироти кишвар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи дастгирии давлатии соҳаҳои комплекси агросаноатии Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз 22.02.2007, № 283 қабул гардид. Вазифаи асосии қонуни мазкур ба танзим даровардани муносибатҳо дар самти самаранок истифода бурдани субсидияҳо (кумакҳои молиявӣ) дар бахши агросаноатии мамлакат мебошад. Мутобиқи қонуни зикр гардида Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дастгирии соҳаҳои комплекси агросаноатии Ҷумҳурии Тоҷикистон салоҳиятҳои зерин дорад:

- мақомоти ваколатдорро, ки фаъолияти субсидияро (кумаки молиявиро) назорат мекунад, муқаррар менамояд;
- рӯйхати истифодабарандагони субсидияро (кумаки молиявӣ) таҳия, тартиб ва маблағи умумии онро муайян мекунад;
- шакл ва тартиби пешниҳоди маълумотномаи ҳисобӣ ва маълумотномаи ҳисобии ҷамъбастиро муқаррар менамояд;
- вобаста ба зарурияти соҳа бо қарор мақсад истифода бурдани субсидияро (кумаки молиявиро) муайян мекунад;
- манфиати иқтисодии истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзиро дар бозори дохилӣ ва берунӣ ҳимоя менамояд;
- тақмили системаи таълим, тайёр намудани мутахассисони соҳаҳои комплекси агросаноатӣ ва тақмили таҳассуси онҳоро таъмин менамояд;
- ба рушди илм ва фаъолияти навоарӣ дар соҳаҳои комплекси агросаноатӣ мусоидат менамояд [3].

Инчунин, ҷиҳати тақмили қонунгузорӣ дар бахши танзими фаъолияти субъектҳои соҳибкорӣ, дастгирӣ баҳри устувор намудани ҳамкориҳои байни давлат ва бахши хусусӣ, баланд бардоштани иқтидори соҳибкорон, дастгирии иттилоотии субъектҳои соҳибкорӣ, дастгирии субъектҳои соҳибкории истеҳсолкунандаи маҳсулот ва ё таъминкунандаи қор ва хизматрасонӣ, инчунин тақмилдиҳии низоми қарздиҳӣ-молиявии дастгирии субъектҳои соҳибкорӣ дар соҳаҳои муҳими хоҷагии халқ бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.04.2012 №201 “Барномаи дастгирии давлатии соҳибкорӣ барои солҳои 2012–2020 [1]” қабул ва мавриди амал қарор дода шуда буд. Барномаи мазкур ислоҳоти соҳаро дар 8 соли минбаъда ба нақша гирифта ва ба се марҳила (марҳилаи аввал - солҳои 2012-2014, марҳилаи дуюм - 2015-2017 ва марҳилаи сеюм - 2018-2020) ҷудо карда шуда буд. Марҳилаҳои зикршуда масъалаҳои муҳими ташаккул ва рушди мутғасили соҳибкориро фаро гирифта, дар ин давра дар доираи татбиқи онҳо ҷиҳати гузаронидани ислоҳоти қонунгузори танзимкунандаи соҳаи соҳибкорӣ ва сармоягузорӣ як қатор тадбирҳои амалӣ карда шуданд.

Дар доираи татбиқи Барномаи мазкур ислоҳоти иқтисодӣ идома дода шуд, қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.07.2014 №1107 “Дар бораи ҳимоя ва дастгирии давлатии соҳибкорӣ” дар таҳрири нав, аз 28.12.2012 №907 “Дар бораи шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ”, аз 19 март соли 2013 №944 “Дар бораи созишномаҳои сармоягузорӣ”, аз 15.03.2016 №1299 “Дар бораи сармоягузорӣ”, 25.12.2015 №1269 “Дар бораи санҷиши фаъолияти субъектҳои хоҷагидор”, аз 03.07.2012 №859 “Дар бораи мораторияи санҷиши фаъолияти субъектҳои соҳибкорӣ дар соҳаҳои истеҳсоли”, аз 21.02.2018 №1505 “Дар бораи моратория ба санҷишҳои фаъолияти субъектҳои соҳибкорӣ дар соҳаҳои истеҳсоли” ва якҷанд барномаҳои стратегияҳои соҳавӣ қабул гардида, ба як қатор санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ тағйиру иловаҳо

ворид карда шуданд, ки пурра барои рушди фаъолияти соҳибкорӣ дар соҳаҳои афзалиятноки иқтисоди миллӣ равона карда шудаанд.

Қонуни ҚТ «Дар бораи Ҳимоя ва дастгирии давлатии соҳибкорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» 26.07.2014, № 1107 аз принципҳои асосии дастгирии давлатии соҳибкорӣ, хусусиятҳои таҳия ва қабули санадҳои меъёрию ҳуқуқие, ки манфиатҳои субъектҳои соҳибкориро ифода мекунанд, таркиб ёфтааст. Мутобиқи моддаи 4-и қонуни мазкур дастгирии давлатии соҳаҳои комплекси агросаноатӣ ба воситаи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, новобаста аз шакли моликиятшон, бо роҳҳои зайл амалӣ гардонида мешаванд:

- чундо намудани субсидия (кумаки молиявӣ) аз ҳисоби бучети давлатӣ;
- ҷалби сармояҳои хориҷӣ ва грантҳои барои рушди соҳаҳои комплекси агросаноатӣ [4].

Инчунин, бо мақсади дастгирии ҳамҷонибаи бахши агросаноатӣ ва таъмини истиқлолияти озукаворӣ, истеҳсоли маҳсулоти ниҳой бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 03.03.2014, № 144 «Консепсияи пешрафти инноватсионии комплекси агросаноатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» қабул гардид. Аҳамияти асосии қабули консепсияи мазкур гузаштан ба усули инноватсионии рушди комплекси агросаноатӣ бо таҷдиди техника ва таҷҳизот, равандҳои технологӣ дар асоси рушди илм ва тавсияи таҷрибаи пешқадам, таъмини истифодаи васеи инноватсия; ташаккули инфрасохтори фаъолияти инноватсионӣ дар комплекси агросаноатӣ зимни рушди мактабҳои афзалиятноки илмӣ, ҳам дар муассисаҳои амалкунандаи илмӣ ва илмию таълимӣ ва ҳам таъсиси корхонаҳои нави инноватсионӣ, институтҳои таҳқиқотии миллӣ ва байниминтақавии аграрӣ, консорсиумҳо ва дигар иттиҳодияҳои илмию истеҳсолӣ дар минтақаҳои кишвар мебошанд.

Дар СМР то давраи соли 2030 низ раванди таъминоти аҳоли бо маводи озукавории хушсифат яке аз ҳадафҳои муҳими миллӣ эътироф гашта, дар самти амалишавии чораҳои ташаккул ва рушди самараноки шаклҳои истеҳсолоти маҳсулоти истеъмолӣ дар минтақаҳои ҷумҳурӣ пайваستا аз ҷониби Ҳукумати ҷумҳурӣ тадбирҳои мушаххас андешида мешаванд.

Ба ғайр аз ин, ҷиҳати тақвияти ҳамкориҳо байни кишоварзон, ташкилотҳои истеҳсолкунандаву фурӯш ва ҷорӣ намудани беҳтарин стандартҳои ҷаҳонӣ дар соҳаи кишоварзӣ нисбат ба сифати маҳсулоти кишоварзӣ, инчунин, дастгирии соҳибкорӣ, беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва муҳайё намудани шароити мусоид барои субъектҳои соҳибкорӣ дар доираи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 01.03.2019, №95 аз ҷониби Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Нақшаи чорабиниҳо оид ба амалӣ намудани 300 рӯзи ислоҳот ҷиҳати дастгирии соҳибкорӣ ва беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» таҳия гардид. Тибқи ҳисоботҳои расмӣ Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар доираи амалӣ намудани 300 рӯзи ислоҳот тадбирҳои зарурӣ дар самти тақмили қонунгузорӣ, аз ҷумла Ҳимоя ва дастгирии давлатии соҳибкорӣ, баланд бардоштани малакаи касбии соҳибкорон, ҳавасмандгардонии истеҳсолкунандагон, содироткунандагон ва ҷорӣ намудани усулҳои нави пешбурди соҳибкорӣ, суръат бахшидан ба рушди муқоламаи давлат ва бахши хусусӣ ва ҷалби сармоягузорӣ амалӣ карда шуданд” [5].

Солҳои охир дар самти дастгирии давлатӣ ва рушди бахши агросаноатии минтақаҳои ҷумҳурӣ аз ҷониби Ҳукумати мамлакат тадбирҳои мушаххас амалӣ гашта истодааст. Бахши агросаноатӣ ҳамчун яке аз бахшҳои муҳими рушди иқтисодии давлатӣ ва минтақаҳои он эътироф шудааст. Аммо новобата аз татбиқи барномаҳо ва стратегияҳо муаммоҳои зиёди рушди бахши агросаноатӣ низ вучуд дорад. Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар мулоқот бо кормандони соҳаи саноати кишвар мушкilot ва камбудии асосии соҳаи саноатро, аз ҷумла бахши агросаноатиро ибраз дошта, қайд намуданд, ки “... аз 127 корхонаи дар соли 2018 пурра аз фаъолият бозмонда 66 ғоизи онҳо низ ба саноати қорқард рост меояд. Ҳамин ҳолат дар 8 моҳи соли 2019 низ ба назар мерасад, ки боиси нигаронист. Ин дар ҳолат, ки ҳар сол дар кишвар даҳҳо корхонаву қорғоҳҳои гуногуни истеҳсолӣ бунёд ва ба истифода супорида мешаванд. Ин, аз як тараф, аз камтаҷрибагии соҳибкорон ва роҳбарони қорғонаву қорғоҳҳо, фарсудашавии технология ва норасоии воситаҳои молиявии арзон вобаста бошад, аз тарафи дигар, натиҷаи рақобати шадид ва номуқамал будани механизми махсусгардонии минтақаҳо мебошад. Би-

нобар ин, зарур аст, ки минбаъд корҳо дар самти муайян намудани махсусгардони истеҳсоли минтақаҳо, ташкили маҷмааҳои саноатӣ ва махсусан, агросаноатӣ барои ба роҳ мондани коркарди пурраи нахи пахта, пӯст, пашм, пилла, меваю сабзавот ва дигар ашёи хоми ватанӣ бомаром идома дода шавад” [6].

Умуман, дар Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳши агросаноатӣ яке аз бахшҳои калидии иқтисодӣ эътироф шуда, инчунин барои ҳадафҳои стратегии мамлакат, аз ҷумла таъмини бехатарии озуқаворӣ бо маҳсулоти босифат, саноатикунони иқтисодӣ ва таъмини шугли пурмаҳсул нақши муҳим мебозад.

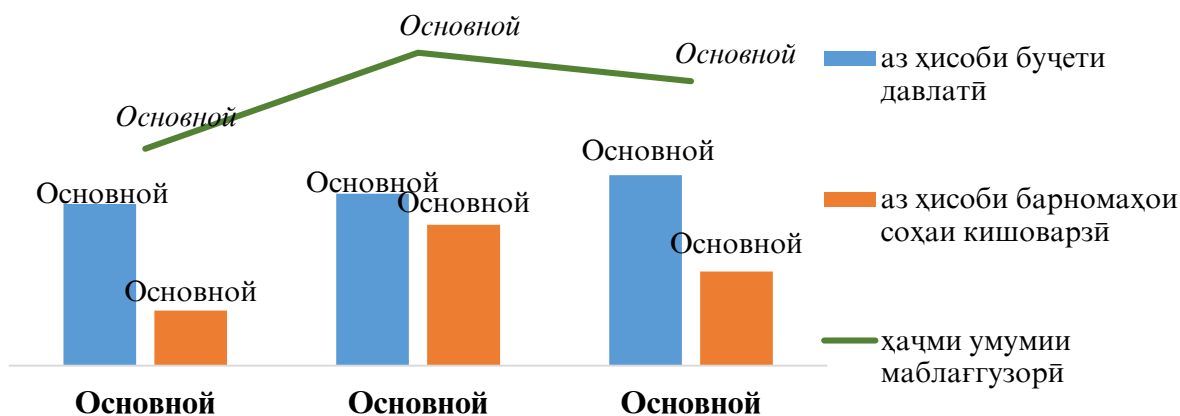
Дар асоси таҳлилҳои муқоисавии чадвал муайян гардид, ки дар давоми солҳои 2013-2018 ҳаҷми умумии истеҳсоли маҳсулоти агросаноатӣ 2,4 маротиба афзуда, аммо ҳиссаи он дар ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ коҳиш ёфтааст. Ҷиҳати муайян сохтани ҳолат ва ҷараёни инкишофи истеҳсоли маҳсулот дар баҳши агросаноатии ҷумҳурӣ дар чадвал нишонҳандаҳои муҳими ин бахшро таҳлил намудем. Новобаста аз камшавии шумораи корхонаҳои КАС дар давоми солҳои 2013-2018 ҳаҷми умумии истеҳсоли маҳсулот дар баҳши агросаноатӣ 51% (2,5 млрд сомонӣ) афзудааст.

Чадвал - Динамикаи нишондиҳандаҳои асосии баҳши агросаноатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар солҳои 2013-2018

№	Нишондиҳандаҳо	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018/2013, %
1	Истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ, млрд сомонӣ	10,0	10,5	12,2	15,1	20,0	23,9	2,4 маротиба
2	Истеҳсоли маҳсулоти агросаноатӣ млрд./со	4,9	4,6	4,8	5,2	6,7	7,4	151,0
3	Шумораи корхонаҳо	911	1067	1164	874	857	878	96,4
4	Шумораи миёнаи кормандон, ҳаз./наф	17,2	23,2	25,4	23,5	25,6	21,7	126,2

*Ҳисоби муаллифон дар асоси Саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон 2013-2018 // АОПҚТ - Душанбе, 2019.- С.16, 21, 28.

Инчунин, дар соли 2018 ҳиссаи баҳши агросаноатӣ дар соҳаи саноат 15,6% нисбат ба соли 2013 кам гаштааст, яъне агар дар соли 2013 36,1%-и маҳсулоти саноатӣ ба баҳши агросаноатӣ рост омада бошад, лекин нишондиҳанда дар соли 2018 ба 20,5% баробар шудааст.

*Ҳисоби муаллифон дар асоси “Маълумотнома оид ба маблағгузориҳои КАС-и Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2016-2018”- и Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Расми 1. - Динамикаи маблағгузориҳои КАС-и Ҷумҳурии Тоҷикистон дар солҳои 2016-2018 (млн. сомонӣ)

Ҷиҳати рушди соҳаҳои агросаноатӣ дар панҷ соли охир аз ҳисоби бучети давлатӣ 1,7 млрд. сомонӣ равона гардидааст ва дар се соли оянда аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои молиявӣ барои рушди онҳо ҷудо намудани зиёда аз як миллиард сомонӣ ба нақша гирифта шудааст. Дар навбати худ шартҳои муҳими ғайришавии ҷараёни сармоягузорӣ дар баҳши агросаноатӣ ин рушди устувор ва таъминоти самаранокии иқтисодии субъектҳои бахш аз ҷумла соҳаи кишоварзӣ, корхонаҳои коркарди маҳсулоти кишоварзӣ ва хӯрокворӣ дар минтақаҳои ҷумҳурӣ ба ҳисоб меравад.

Дар асоси маълумотҳои расмӣ Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади ташаккул ва рушди фаъолияти субъектҳои баҳши агросаноатӣ дар соли 2018 дар ҳаҷми 122,3 млн. сомонӣ, аз ҷумла аз ҳисоби бучаи давлатӣ 82,7 млн. сомонӣ ҷудо карда шуд, ки 75%-и

ҳаҷми умумии маблағгузорию дар соли 2018 ташкил намуд. Дар давраи солҳои 2016-2018 ҳаҷми умумии маблағгузорию бахши агросаноатӣ 31% (29,2 млн. сомонӣ) афзудааст. Умуман, аз рӯи таҳлилҳои муқоисавии расми 1 таи солҳои охир субсидия (кумаки молиявӣ) аз ҳисоби бучети давлатӣ нисбат ба ҷалби сармояҳои хориҷӣ ва грантҳо барои рушди соҳаҳои бахши агросаноатӣ афзоиш ёфтааст, яъне аз 3/2 ҳиссаи маблағгузорию ташкил додааст. Гарчанде дар ҳамин давра ҳаҷми умумии маблағгузорию афзоиш ёфта бошад ҳам, аммо ин нишондиҳада 9% (12,3 млн сомонӣ) нисбат ба соли 2017 кам гаштааст.

Хулоса, дастгирии давлатии рушди бахши агросаноатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самтҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- дастгирии натиҷаҳои корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ва инноватсионӣ дар самти ташаккул ва рушди системаҳои ташкилӣ-истехсолии намудҳои алоҳидаи маҳсулоти агросаноатӣ;

- ҷудо кардани субсидия ва пешниҳоди қарзҳои хурду миёнаи имтиёзнок барои рушди истеҳсолоти намудҳои асосии маҳсулоти кишоварзӣ, аз ҷумла барои хоҷагиҳои деҳқонӣ ва оилавӣ;

- таъмини имтиёзҳои самаранок ва адолати андозӣ барои корхонаҳои хурд ва миёнаи қоркарди маҳсулоти кишоварзӣ дар минтақаҳои алоҳида бо дарназардошти шароити иқтисодӣ-иҷтимоӣ;

- таъмини шароити мусоид барои рушди фазаи сармоягузорию мустақим ва ғайримустақими хориҷӣ дар самти ташкили корхонаҳои қоркарди маҳсулоти кишоварзӣ.

АДАБИЁТ

1. Барномаи дастгирии давлатии соҳибкорӣ барои солҳои 2012–2020, №201 аз 30.04.2012 (шакли электронӣ) ММҚПҶТ http://base.mmk.tj/view_sanadhoview.php?showdetail=&sanadID=439
2. Баутин В. Совершенствовать инновационную деятельность в АПК // АПК:экономика, управление, 2003. - №1. - С 21 - 25.
3. ҚҶТ “Дар бораи дастгирии давлатии соҳаҳои комплекси агросаноатии Ҷумҳурии Тоҷикистон” аз 22.02.2007, № 283 (шакли электронӣ) ММҚПҶТ http://mmk.tj/system/files/Legislation/241_tj.pdf
4. ҚҶТ «Дар бораи химоя ва дастгирии давлатии соҳибкорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 26.07.2014, № 1107 (шакли электронӣ) ММҚПҶТ http://mmk.tj/system/files/Legislation/241_tj.pdf
5. Кумитаи давлатии сармоягузорию ва идорарай амволи давлатии Ҷум-ҳурии Тоҷикистон <https://investcom.tj/300days/538-monitoringi-nashai-chorabinio.html>
6. Суханронии Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар мулоқот бо қормандони соҳаи саноати кишвар.- Душанбе, 14.10.2019.
7. Саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон 2013-2018 // АОПҶТ - Душанбе, 2019.-С.16, 21, 28.

АННОТАТСИЯ

ДАСТГИРИИ ДАВЛАТИИ РУШДИ ҚАС ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Дар мақола дастгирии давлатии рушди ҚАС дар Ҷумҳурии Тоҷикистон арзёбӣ шудааст. Натиҷаи таҳлилҳо нишон додааст, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон солҳои охир ҷиҳати дастгирии давлатии рушди ҚАС ҷораҳои заруриро амалӣ гардонидани истодааст. Самтҳои асосии дастгирии давлатии рушди ҚАС муайян гардидааст.

АННОТАЦИЯ

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА РАЗВИТИЯ АПК В РЕСПУБЛИКЕ ТАДЖИКИСТАН

В статье рассматривается государственная поддержка развития АПК Республики Таджикистан. Результаты анализов показали, что последние годы Правительство Республики Таджикистан реализует необходимые меры в сфере государственной поддержки развития АПК. Определены основные направления государственной поддержки развития АПК.

Ключевые слова: государственная поддержка, АПК, сельско-хозяйство, предпринимательская деятельность, инвестиции, эффективность.

ANNOTATION

THE STATE SUPPORT OF DEVELOPMENT THE AIC IN REPUBLICS TAJIKISTAN

In article is considered the state support development of agrarian and industrial complex of Republic Tajikistan. Results of analyses have shown that last years the Republic Tajikistan Governments realizes necessary measures in sphere of the state support AIC development. Defined the basic directions of the state support AIC development.

Key words: *the state support, AIC, agriculture, enterprise activity, investment, efficiency.*